

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII LINGVISTICE ȘI LITERARE

**EXAMINAREA LIMBAJULUI DIPLOMATIC AMERICAN,
BRITANIC ȘI ROMÂNESC CONTEMPORAN:
TESTUL NUCLEAR DIN 2013 DIN COREEA DE NORD**

Rezumatul tezei de doctorat

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT

Prof. Dr. Mihai ZDRENGHEA

DOCTORAND

Irina DREXLER

2013

Mulțumiri

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/107/1.5/S/76841, cu titlul „Studii doctorale moderne: internaționalizare și interdisciplinaritate.”

*

În primul rând doresc să îi mulțumesc îndrumătorului meu, dl. Prof. Dr. Mihai Zdrenghea, pentru sfaturile sale și sprijinul inestimabil acordat pe parcursul și acestor ultimi trei ani, pentru înțelegerea și răbdarea sa și pentru că mi-a oferit mereu soluția potrivită la momentul potrivit.

Doresc de asemenea să îi mulțumesc dl. Conf. Dr. Dorin Chira pentru îndrumarea sa, încurajările constante, sfaturile și sprijinul pe care mi le-a acordat pe parcursul colaborării noastre pe termen îndelungat.

Doresc să mulțumesc de asemenea d-nei Prof. Dr. Christiane Dalton-Puffer, îndrumătorul meu științific de la Universitatea din Viena pentru sfaturile și încurajările sale din perioada mobilității mele în Viena.

Doresc de asemenea să-mi exprim aprecierea pentru d-na Conf. Dr. Lucia Pavelescu și dl. Prof. Dr. Adrian Poruciuc pentru bunăvoința de a face parte din comisia de doctorat, de a-mi citi lucrarea și a-mi oferi observațiile dâșilor și pentru timpul acordat.

O mulțumire specială de asemenea către familia și prietenii apropiați pentru răbdare, încurajări și sprijin.

CUPRINS

Mulțumiri

Introducere	1
Capitolul I: Stabilirea cadrului	6
I.1. Retorică	6
I.1.1. Persuasiune	10
I.1.2. Auditoriu	11
I.1.3. Atitudine	23
I.1.4. Apelul la frică	28
I.1.5. Retorica ascultării	31
I.1.6. Retorică negativă politică	34
I.1.7. Retorică negativă mediatică	41
I.2. De la gând la cuvânt și acțiune	44
I.2.1. Privire de ansamblu asupra structuralismului	45
I.2.2. Limbă naturală vs. logică	49
I.2.3. Teoria conversațională propusă de Grice	50
I.2.4. Teoria relevanței propusă de Sperber și Wilson	53
I.2.5. Principiul politeței elaborate de Leech	55
I.2.6. Teoria actelor de vorbire	57
I.3. Limbă, cultură și identitate	60
I.3.1. Ironia	64
I.3.2. Ambiguitatea	71
I.3.2.1. Ambiguitatea de tip lexical/structural	73
I.3.2.2. Caracterul vag	76
I.3.3. A glumi sau a nu glumi.	77

I.4. Analiza discursului	85
I.4.1. Strategia discursului	89
I.4.2. Abordări cognitive ale analizei discursului	90
I.4.3. Analiza conversațională	92
I.4.4. Coeziune și coerență	93
I.4.5. Intonație	96
I.4.6. Limbajul corpului, gesturile și limbajul semnelor	99
În loc de concluzii	107
Capitolul II: Făcând legătura între teorie și practică	109
II.1. ‘A avea diploma’	110
II.2. Utilizarea limbajului în diplomație	116
II.3. Negociind ca un diplomat	121
II.4. Comunicarea adecvată în diplomație	124
II.5. Jocul puterii	127
II.5.1. Dimensiunile puterii..	131
II.5.2. Fețele ascunse ale puterii	132
II.5.3. Măsurarea puterii	134
II.5.4. Forme ale puterii	135
II.5.4.1. Puterea necoercitivă	136
II.5.4.2. Sancțiunile pozitive	138
II.5.4.3. Forța militară	140
II.5.4.4. Tehnici de influențare comparative	141
II.6. Controverse diplomatice ale anului 2013	143
II.6.1. Tipuri de diplomație	144
II.6.2. Scurgerile de informații în cazurile Wikileaks și Snowden	150
II.7. Importanța evitării etichetării negative. Evitarea stereotipurilor	154
II.7.1. Studiu de caz: Diplomația românească în scandalul cărnii de cal din 2013	159
În loc de concluzii	166

Capitolul III: Testul nuclear din 2013 din Coreea de Nord	167
III.1. Puncte de referință în istorie	167
III.2. Războiul Corean (1950 – 1953)	170
III.3. Știri despre Orientul Îndepărtat în presa comunistă românească a acelor timpuri	175
III.4 ‘Împreună rezistăm, divizați ne prăbușim’	180
III.5. ‘Calea spre dezarmare e pavată cu tratate’	183
III.5.1. Tratatul de neproliferare (NPT)	184
III.5.2. Acordul privind limitarea armelor strategice (SALT I și II)	185
III.5.3. Acordul privind reducerea armelor strategice (START I și II)	185
III.5.4. Acordul privind Reducerea Reciprocă și Echilibrată a Forțelor Armate (MBFR)	186
III.5.5. Tratatul privind Forțele Nucleare cu Rază Intermediară (INF)	187
III.6. Dubla examinare: testul nuclear și încercările diplomatice	188
III.6.1. Pozițiile oficiale ale Statelor Unite, Marii Britanii și României	199
III.6.2. Scutul antirachetă de la Baza militară Deveselu din Romania	203
III.7. Premiul Nobel pentru Pace din 2013	204
În loc de concluzii	205
Concluzii	206
O scurtă vedere de ansamblu în declarații	209
Resurse bibliografice	216
Anexa I: Tratatul de neproliferare a armelor nucleare	235
Anexa II: Discursul privitor la Starea națiunii din ianuarie 2002	240
Anexa III: Rezoluția 2087 a Consiliului de Securitate a Națiunilor Unite din ianuarie 2013... ..	248
Anexa IV: Rezoluția 2094 a Consiliului de Securitate a Națiunilor Unite din martie 2013.....	254

Cuvinte cheie: persuasiune, retorica ascultării, audiență, atitudine, teoria relevanței, principiul cooperării, principiul politeții, teoria actelor de vorbire, ironie, ambiguitate, strategia discursului, analiza discursului, comunicare, relații de putere, putere necoercitivă, limbă și cultură, etichetare negativă, scandalul cărnii de cal, gluma, negociere, Wikileaks, Războiul Corean, dezarmare, test nuclear, tratatul de neproliferare, Premiul Nobel pentru Pace, războiul contra terorismului, scut antirachetă, retorica inflamată, retorică negativă mediatică.

Rezumat

Lucrarea de față abordează limbajul diplomatic american, britanic și românesc în cazul amenințărilor testelor nucleare și a retoricii inflamate din 2013 din Coreea de Nord, în încercarea atât de a pătrunde esența și de a oferi observații relevante privitoare la o situație de foarte mare actualitate pentru diplomația zilelor noastre. Pe de o parte, Statele Unite ale Americii și aliații săi sunt în continuare hotărâți să lupte împotriva terorismului, Coreea de Nord constituind astfel una din ținte ca parte componentă a „axei răului” așa cum a fost definită de fostul Președinte american George W. Bush în discursul său privitor la Starea națiunii din 29 ianuarie 2002, iar pe de altă parte Coreea de Nord se consideră în continuare din punct de vedere tehnic în stare de război cu Statele Unite din moment ce Războiul din Coreea din anii '50 s-a încheiat doar cu un armistițiu și nu cu o pace. Mai mult, Coreea de Nord pare a fi hotărâtă în decizia de a nu respecta multiplele rezoluții ale Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite privitoare la neproliferarea armelor nucleare și, în același timp, decisă să ignore îngrijorarea exprimată de comunitatea internațională și cerințele acesteia în această chestiune în vederea punerii capăt amenințărilor și căutării drumului către dezvoltarea pașnică a relațiilor diplomatice în acord cu legile internaționale în vigoare.

Am început incursiunea noastră către examinarea limbajului diplomatic american, britanic și românesc contemporan în cazul testului nuclear din Coreea de Nord cu un citat din Euripide: „limbajul adevărului este simplu.” Am investigat teoria și practica elocvenței, retorica și în acest demers am început cu studierea persuasiunii deoarece ne poate oferi indicii pentru înțelegerea felului în care se formează opiniile și cum consensul se atinge prin dialog, cheia subiectului propus spre examinare. Am continuat cu investigarea audienței, întrucât ceea ce face sau spune o persoană are consecințe care merg dincolo de perimetrul aflat la adăpost al individului și ea este, în același timp, în centrul construirii strategiilor. Am continuat demersul

nostru cu descrierea alegerilor atitudinilor pe care vorbitorii le fac și atitudinea indusă audienței prin persuasiune, făcând uz, într-o manieră plină de pasiune, de argumentele cele mai eficiente. După aducerea în discuție a unor caracteristici ale retoricii care ajută în conturarea mentalității unui vorbitor antrenat cu privire la discursul pe care el sau ea este pe cale să-l țină și cunoștințele necesare pentru a face acest lucru într-o manieră cât mai convingătoare, ne-am concentrat atenția pe trecerea de la gând la cuvânt și acțiune. Am confirmat rolul principiului cooperării propus de Grice, teoria relevanței propusă de Sperber și Wilson, principiul politeții al lui Leech, teoria actelor de vorbire. Fără a lăsa deoparte cultura și identitatea în construirea discursului, ironia, ambiguitatea, caracterul vag al enunțurilor au fost discutate, precum și adecvarea sau inadecvarea apelului la glume într-un context discursiv dat. Din acest punct a urmat pasul firesc de a continua cu analiza discursului și analiza conversațională, aruncând o privire de ansamblu înspre câteva din trăsăturile acestora. Ne-am concentrat pe câțiva dintre cei mai relevanți parametri pentru subiectul care ne va aduce la cel de-al doilea și al treilea capitol al lucrării de față. În lumina acestor lucruri, suntem de acord cu afirmația lui Euripide citată la începutul primului capitol potrivit căreia limbajul adevărului este simplu: cea mai mare virtute care ar trebui căutată, adevărul, nu are nevoie de înfrumusețări pentru a-și menține validitatea. În același timp însă, Euripide se înșșeală într-o privință: în sfera publică limbajul adevărului întâmpină bariere care, în încercarea de a fi depășite, dezvăluie realități inevitabile, ce nu pot fi negate. Subiecte delicate și atitudinea percepută a audienței... acompaniată de bariere lingvistice, culturale, istorice, psihologice – indiferent de ce natură, prin recunoașterea acestora, așa cum am încercat pe scurt să o realizăm, suntem cu un pas mai aproape de a le trata în maniera cea mai potrivită disponibilă, depășindu-le și căutând în mod persistent a vedea ceea ce unește, iar nu opreliștile.

Din acest motiv, al doilea capitol își propune să facă legătura între teorie și practică și, în acest proces, în paginile ce deschid acest capitol am stabilit etimologia cuvântului „diplomație” ca făcând referire la acțiunea de a duplica un document, dintre care unul era dat ca mandat către mesager, iar celălalt era arhivat, persoana care se deplasa cu acest document fiind diplomatul. În rolul lor de promotori și mesageri ai intereselor naționale, stabilim că folosirea limbajului este punctul central al diplomației, fie acest limbaj în formă scrisă sau orală. Din acest motiv ambasadorul Stanko Nick consideră¹ „pentru a fi înțeles în mod adecvat trebuie folosite mai

¹ Stanko, Nick (2001), “Use of Language in Diplomacy” in Kurbalija, Jovan and Hannah Slavik (eds.) (2001), *Language and Diplomacy*. Malta: DiploProjects. Mediteranean Academy for Diplomatic Studies. 39.

multe limbi,” așa cum am arătat în secțiunea II.2., iar diplomatul trebuie să respecte această trăsătură particulară a slujbei sale. Cu aceasta ajungem la următoarele secțiuni ale tezei, axate pe negociere și comunicarea adecvată în diplomatie, în același timp cu învățarea regulilor jocului de putere pe care toți ceilalți îl joacă. Făcând o investigație a dimensiunilor și a fețelor ascunse ale puterii, apoi măsurând-o, am continuat cu feluri de putere mai puțin discutate, creditând tehnicile de influențare comparative disponibile. Am căutat să atragem atenția asupra unor unghiuri diferite din care o analiză se poate face, deplasându-ne atenția spre controverse diplomatice recente ale anului 2013. Din nou, *noi* forme de diplomatie au fost prezentate și subiecte controversate abordate, reiterând importanța evitării etichetării negative în tratarea unui scandal mediatic privitor la limbajul diplomatic, lăsând către finalul capitolului întrebarea cu răspuns deschis referitoare la care este modalitatea cea mai bună de a aborda problemele dezvăluite de noile scurgeri de informații ale Agenției Naționale de Securitate. Nu întâmplător cel de-al doilea capitol începe cu un citat în care se afirmă că „diplomația este creierul unei națiuni” și sfârșește cu acțiunea unui fost angajat din domeniul inteligenței care a răspuns public dilemei sale morale încercând să „îndrepte un rău” la care el însuși a fost martor.

Către finalul celui de-al treilea capitol am făcut o incursiune în punctele de referință din istorie cu privire la Războiul nord-corean, am abordat propaganda comunistă din presa românească din anii '50, ne-am găsit drumul către dezarmare semnând tratatul NPT, SALT I și II, START I și II, MBRF și INF, pentru a ajunge într-un final la testul adevărat al diplomației din anul 2013: lăsarea în urmă a tratatelor și înfruntarea amenințării nucleare dinspre Coreea de Nord pe o altă cale, către confruntarea militară și verbală a ego-urilor. Am făcut apel la oficialități și am căutat alinare în pozițiile lor în fața amenințării, confirmându-se încă o dată că „împreună rezistăm, divizați ne prăbușim,” întrucât „cooperarea pentru securitate implică bazarea pe alte state pentru supraviețuirea națională.”² Și deoarece „ceea ce facem contează, Organizația pentru Interzicerea Armelor Chimice a fost premiată cu Premiul Nobel pentru Pace în 2013, fapt care, la rândul său, are rol de memento și argument pentru a ști întotdeauna 'unde ne aflăm și pentru ce luptăm,' simbolismul acestui câștigător în acest moment în timp indicând direcția potrivită pentru a fi urmată.

² Müller, Herald (2013), “Security Cooperation.” in Carlsnaes, Walter (2013), *Handbook of International Relations*. Second edition. Los Angeles: SAGE. 607. Trad. noastră.

Motivație

Din fazele incipiente ale cercetărilor la nivelul studiilor universitare de licență am întâlnit următoarele cuvinte ale Comisiei Europene: „cu cât cunoști mai multe limbi străine, cu atât ești o persoană mai complexă” (Engl: the more languages you know, the more of a person you are) – cuvinte care au jucat rolul de stimulent pentru cercetări de atunci și până astăzi. Ca studentă și absolventă a Facultății de Litere, aplecarea noastră spre studii lingvistice a fost constantă, interesul nostru pornind de la cuvinte, apoi puterea acestora, „cum? Când? De ce?”-ul din spatele alegerii unui cuvânt în favoarea altuia. Mai mult, având de asemenea o pregătire în domeniul studiilor culturale, luând în calcul totodată inseparabilitatea dintre identitate, limbă și cultură pe care Michael Agar a rezumat-o prin introducerea conceptului de „limbcultură” (Engl: languaculture),³ interesul nostru înspre cum alte culturi conceptualizează lumea a crescut. Fiind de acord că a fi capabil să comunici în mai multe limbi deschide mai multe uși pentru discuții ulterioare, interesul nostru a căpătat amploare nu numai în direcția limbilor național, ci și a limbajului politic, diplomatic, limbajului corpului, limbajului semnelor și așa mai departe. Ca studentă a limbii și culturii japoneze, ne-am manifestat interesul dincolo de lumea romanizată, astfel încât în momentul izbucnirii situației din Coreea de Nord la începutul lunii februarie 2013 atenția noastră s-a concentrat pe urmărirea evenimentelor din Peninsula Coreeană în încercarea de a înțelege motivele care au constituit elementul declanșator a ceea ce jurnaliștii au numit „retorica inflamată” a noului lider suprem al Republicii Populare Democrate Coreea împotriva Statelor Unite ale Americii și, implicit, a aliaților săi, întrucât iminența unui al Treilea Război Mondial părea la acel moment să fie incontestabil reală din relatările oferite de presă. Pe lângă înțelegerea raționamentului din spatele momentelor aflate pe desfășurătorul evenimentelor din Peninsula Coreeană, scopul nostru a fost de a oferi contribuția noastră în această chestiune, întrucât se poate dovedi a fi cândva o piesă care completează mai multe puzzle-uri.

³ Agar, Michael (1994), *Language Shock: Understanding the Culture of Conversation*. New York: Morrow.

Noutatea și relevanța investigației

Demarăm această cercetare deoarece testul nuclear din 2013 din Coreea de Nord a oferit noi direcții de cercetare în ceea ce privește limbajul diplomatic și considerăm că necesită o abordare lingvistică solidă pentru a înțelege și prezice uneltele retorice folosite în inflamarea și apoi răcirea situației controversate. Reorganizăm și interpretăm resursele teoretice disponibile cu privire la retorică, persuasiune, audiență, atitudine, apelul la frică în propagandă derivat din cele patru apeluri principale folosite în anunțurile publicitare enumerate de Wallace Stegner,⁴ retorică negativă mediatică, retorică negativă politică, limbă, cultură și identitate, ironie și ambiguitate, analiza discursului, utilizarea limbajului și negocierea în diplomație, forme și grade de putere, fețe ascunse ale puterii și tipuri neconvenționale de diplomație; insinuăm rolul activităților Wikileaks și al dezvăuirilor și avertizărilor făcute de Snowden și, cu toate că recunoaștem simbolismul din spatele acordării Premiului Nobel pentru Pace în 2013 Organizației pentru Interzicerea Armelor Chimice „pentru eforturile susținute de a elimina armele chimice,”⁵ argumentăm de asemenea în favoarea importanței etichetărilor negative și a evitării drumului alunecos către stereotipizare pe care am putea fi înclinați să îl urmăm în dezvoltarea unor puncte de vedere potențial utile (sau dăunătoare).

Tocmai datorită penuriei unor studii sistematice despre testul nuclear din 2013 din Coreea de Nord considerăm că este necesar ca un număr de pași să fie făcuți în această direcție de investigare. Considerăm că este important să se înceapă de undeva și, dat fiind faptul că este un subiect de actualitate care încă nu și-a văzut finalul, înțelegerea noastră asupra fenomenului se construiește din mers. Fiind un subiect atât de delicat, considerăm că a ne informa, a-l analiza, a-l înțelege și a oferi o contribuție personală, oricât de mică, asupra acestuia este o cale demnă de urmat nu doar când situația se va fi încheiat de mult, ci cu atât mai mult atâta timp cât este încă în desfășurare, făcându-și simțite efectele.

În investigația noastră urmărim să stabilim cadrul pentru analiza pe care ne-o propunem, în încercarea de a înțelege motivele care au declanșat ceea ce jurnaliștii au numit „retorica inflamată,” care poate ajuta la anticiparea unor acțiuni ulterioare de oricare din cele două părți

⁴ Stegner, Wallace E., E. H. Sauer and C.W. Sach (1965), *Modern Composition*. Book Six. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc. 224-225.

⁵ Nobel Media AB (2013), “The Nobel Peace Prize 2013 – press Release.” October 11, 2013. Accessed October 15, 2013. <http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2013/press.html>

opuse și astfel să contribuie la găsirea drumului spre o viitoare strategie de succes pentru eliminarea amenințării pe care testele nucleare au făcut-o nu doar în Peninsula Coreeană, ci n întreaga lume.

Urmărim în același timp să investigăm în ce măsură poziția României în relațiile internaționale s-a schimbat, fiind în trecut ea însăși o țară cu regim comunist: păstrează oficialii români o limită de discreție și stau în umbră în această chestiune din cauza unei moșteniri comuniste? Sau sunt la fel de hotărâți ca partenerii lor din NATO și ONU să condamne acțiunile Coreei de Nord? Mai mult, sunt Statele Unite dispuse să facă un compromis, sau hotărârea de a lupta „războiul împotriva terorismului” (incluzând Coreea de Nord) e la fel de puternică precum în 2002, imediat după atacurile teroriste din 11 Septembrie? Totodată, ce urmărește Coreea de Nord cu aceste amenințări?

Aflăm, prin analiză hermeneutică, ce urmărește să obțină Coreea de Nord prin acest test și amenințările repetate pentru noi teste. Este vorba de o serie de dorințe care nu au fost nici măcar respinse de Statele Unite, ci ignorate cu totul în luările sale de poziție. Această chestiune, considerăm, este esențială pentru orice încercare de a dezamorsa conflictul, cu condiția ca un număr de state membre ale comunității internaționale să observe acest lucru și să ia măsuri responsabile, pentru care contribuția noastră arată o direcție de urmat spre soluționarea armistițiului încheiat la finalul Războiului din Coreea, după o lungă așteptare în stare latentă timp de șaiszeci de ani ca vulcanul să erupă.

Întărim ideea importanței alianțelor puternice pentru a câștiga teren într-o anumită chestiune, analizând totodată tehnici de influențare comparative, fețele ascunse ale puterii și provocările generate de măsurarea puterii. Divulgăm limitele până la care agențiile de spionaj și de inteligență merg și rolul activităților acestora în dezamorsarea retoricilor inflamate și recunoașterea unui bluff.

Oferim o perspectivă inter- și trans-disciplinară, literatura selectată în capitolele teoretice conturând cadrul pentru analize hermeneutice ulterioare a unor declarații ulterioare acompaniate de acțiuni, aruncate în jocul puterii la care noi înșine asistăm.

Fiecare capitol se încheie cu o secțiune intitulată „În loc de concluzii,” care are scopul de a face tranziția de la ceea ce am învățat din capitolul anterior spre ceea ce ne îndreptăm mai departe în investigația noastră.

De asemenea, Introducerea, cele trei capitole și Concluziile au fiecare motto-ul lor care rezumă conținutul ce urmează a fi prezentat. Astfel, pentru Introducere: „Cu cât cunoști mai multe limbi, cu atât ești o persoană mai complexă” (Comisia Europeană) – referindu-se la limbajul diplomatic; Capitolul I: „limbajul adevărului este simplu” (Euripide) – făcând aluzie la retorică, fie ea inflamată sau nu; Capitolul II: „diplomația este creierul unei națiuni” (Venetia de Blocq van Kuffeler, Editor of the *Diplomat Magazine*, London, UK, 2012) – referindu-se la strategiile utilizate, cu precădere cele aparținând limbajului diplomatic și la cazurile Wikileaks și Edward Snowden; Capitolul III: „Unde ne aflăm, pentru ce luptăm” – referindu-se la nerespectarea repetată manifestată de Coreea de Nord față de rezoluțiile Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite privind neproliferarea armelor nucleare; Concluzii: același citat – făcând referire la faptul că situația problematică din Peninsula Coreeană este în plină desfășurare.

Metodele investigației

Pe parcursul cercetării noastre, metodele utilizate sunt: metoda observațională, metoda experimentală și analitică prin studii de caz (raportarea în presă a protestelor împotriva exploatării gazelor de șist în Transilvania; îndeplinirea misiunii diplomației românești în recentul scandal privind carnea de cal în Marea Britanie, activitățile lui Julian Assange prin Wikileaks, divulgarea a peste 200 000 de documente secrete către presă de către fostul angajat al CIA, Edward Joseph Snowden), metoda istorică (Războiul din Coreea), hermeneutica modernă și consistența hermeneuticii în măsura disponibilității fiind analizată metodic pentru a îndeplini principalele noastre scopuri.

Experienced problems

Principala problemă întâmpinată în procesul dezvoltării prezentei lucrări a fost lipsa studiilor axate strict pe amenințarea testului nuclear din 2013 din Coreea de Nord, ca urmare a acestui fapt cercetarea noastră concentrându-se pe pregătirea în prealabil prin selectarea, analizarea și înțelegerea celor mai utile unelte teoretice pentru a netezi calea spre culegerea cât mai multor informații relevante posibile privitoare la realitățile din Peninsula Coreeană în 2013. Urmând acest drum, presa din mediul online și offline s-au dovedit a fi ochii și urechile noastre în

Peninsulă, pătrunderea înțeleșurilor atât al lucrurilor exprimate, cât și al celor neexprimate fiind un proces ce a necesitat o incursiune în mai multe domenii, nu doar cel filologic.

Planul cercetării

Capitolul I oferă o prezentare generală și sistematică a aspectelor teoretice de luat în considerare în demararea examinării limbajului diplomatic folosit în cazul unui schimb verbal la nivel înalt și a acțiunilor ce îl însoțesc, axându-se în particular pe acele aspecte relevante pentru situația problematică pe care o prezentăm în Capitolul III. Pornind de la repetatele referiri la o „retorică inflamată a Phenianului,” un logic prim pas în această investigație a fost demararea acesteia prin analiza retoricii și a mecanismelor retorice utile. În încercarea noastră de a conceptualiza retorica, „teoria și practica elocvenței, fie ea în formă scrisă sau vorbită, întreaga artă de a folosi limbajul pentru a-i convinge pe alții” după cum o definește Wayne Booth,⁶ un domeniu în ascensiune și care oferă oportunități de cercetare, se regăsește cuprinsă în mai multe definiții dintre care cercetătorii încă nu au ales-o pe cea mai adecvată. Cu toate acestea se evidențiază faptul că dintre toate definițiile analizate transpare ideea existenței unei retorici ‘bune,’ anume persuasiunea și a unei retorici ‘rele,’ anume manipularea. Ambele sunt tratate în cazul reacțiilor Washingtonului și Phenianului la testul nuclear din 2013 din Coreea de Nord. Întrucât persuasiunea presupune influențarea într-un fel sau altul a percepțiilor audienței asupra realității, percepții care se pot transforma mai târziu în acțiuni, analizăm în primă fază persuasiunea și apoi ne concentrăm pe analiza rolului audienței, fără a lăsa deoparte procesul argumentativ.

Considerăm audiența ca fiind centrală studiilor retorice, întrucât un discurs fără public fiind eșuat din start sau, așa cum afirmă Lloyd Bitzer,⁷ „retorica nu se referă niciodată la discurs în abstract,” consensul de bază din studiile retorice arătând că discursul este cel mai bine și eficient construit având în minte oamenii cărora i se adresează. În acest sens, persuasiunea este eficientă în măsura în care retoricienii stabilesc o legătură cu audiențele lor și vorbesc pe aceeași ‘limbă’ cu aceștia,⁸ identificându-se cu aceștia (ascultători sau cititori), sau, așa cum vom vedea mai târziu, în măsura în care apelul la frică, utilizat de asemenea în persuasiunea din mediul

⁶ Booth, Wayne (2004), *The Rhetoric of Rhetorics. The Quest for Effective Communication*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd. x.

⁷ Bitzer, Lloyd (1969), “The Rhetorical Situation” in *Philosophy and Rhetoric* 1. 1-15.

⁸ Burke, Kenneth (1950), *A Rhetoric of Motives*. New York.

publicitar, este consistent. Această identificare este mai ușor de obținut cu audiențele din cazul discursurilor orale, căci membrii acestora sunt considerați „entități stabile pe care vorbitorii le pot analiza, observa și la care se pot adapta,”⁹ în vreme ce membrii audiențelor textelor scrise sunt percepuți ca mult mai puțin predictibili, așa cum demonstrăm noi înșine în prezent prin această lucrare.

O perspectivă diferită din care audiența este inclusă în studiile retorice este cea oferită de Edwin Black¹⁰ care, în loc să analizeze un discurs pentru cât de bine se mulează pe audiența previzionată, face acest lucru din alt sens: cine ar fi putut face parte din audiența anticipată la momentul conceperii discursului, ce audiență transpare din discurs. Limbajul folosit, referințele, metaforele, imaginile create de autor, adâncimea argumentelor, subiectul în sine sunt câteva instanțe care pot da de gol un autor cu privire la acest fapt. Phillip Wander duce această analiză mai departe, așa cum sugerează și titlul articolului său,¹¹ căutând acele grupuri care în mod intenționat nu fac parte din audiența așteptată sau pe aceia care sunt excluși, negați, alienați prin mijloace lingvistice, discriminați sau reduși la tăcere. El consideră că retoricienii au o responsabilitate morală și față de aceste grupuri.

Păstrând în minte această idee atunci când privim spre Coreea de Nord a zilelor noastre, putem explica evenimente anterioare și putem prezice până la un anumit punct altele viitoare. Ca urmare a morții lui Kim Jong-il pe 17 decembrie 2011, fiul său, Kim Jong-un a fost declarat oficial lider suprem după funeraliile naționale din 28 decembrie 2011. Deși deținuse anterior funcții precum Prim-secretar al Partidului Muncitorilor din Coreea, Președinte al Comisiei Militare Centrale, Prim-președinte al Comisiei Naționale de Apărare a Coreei de Nord și Comandant Suprem al Armatei Populare Coreene, opinia publică internațională îl considerase a fi un foarte tânăr și neexperimentat lider de stat.¹² Era perceput mai mult ca fiul iubitului lider defunct decât ca un lider el însuși. Avea încă doar 27 de ani în momentul în care a devenit lider suprem al Republicii Democratice Populare Coreene și din această postură era cel mai tânăr șef de stat din lume! Această poziție a venit cu responsabilități majore foarte rapid și în încercarea de a

⁹ Sloane, Thomas O. (Ed.) (2001), *Encyclopedia of Rhetoric*. Oxford University Press Inc: New York. 62.

¹⁰ Black, Edwin (1970), “The Second Persona” in *Quarterly Journal of Speech* 56. 109-119.

¹¹ Wander, Philip (1984), “The Third Persona: An Ideological Turn I Rhetorical Theory” in *Central States Speech Journal* 35. 197-216.

¹² Salmon, Andrew (2011), “Youth, Inexperience of Kim Jong-il’s Son Trigger Concern.” December 21, 2011. Accessed on June 21, 2013. <<http://www.washingtontimes.com/news/2011/dec/21/youth-inexperience-of-kim-jong-ils-son-triggers-co/?page=all>>

le aborda s-a asigurat în primul rând că-și consolidează poziția și că-și crește credibilitatea atât în interiorul, cât și în afara granițelor țării. Ca o consecință a acestui fapt, decidând să-și afirme capacitatea de lider a unei țări de temut, una din strategiile sale, dat fiind parcursul nuclear al Coreei de Nord, a fost de a programa lansarea unei rachete la doar patru luni de la ascensiunea sa în poziția de lider suprem. În aprilie 2012 astfel o rachetă a fost lansată dinspre nord-vest, însă a zburat doar o scurtă perioadă până când s-a spart și a aterizat în apele din jurul Peninsulei Coreene. Rușinea resimțită a fost cu atât mai puternică cu cât ceea ce era programat a fi o demonstrație de putere s-a dovedit a fi un eșec și, mai mult decât atât, totul s-a petrecut sub privirea jurnaliștilor principalelor agenții de presă, care fuseseră chemați pentru a lua parte la manifestația de putere și a scrie rapoartări elogioase asupra istoricului eveniment. Pe 12 decembrie 2012 a venit momentul răzbunării tânărului conducător: Coreea de Nord a lansat cu succes o rachetă, sporind recunoașterea noului lider și avansând amenințarea pe care statul izolat și greu încercat o făcea oponenților săi.

Prezentând argumentele pentru a convinge o audiență, analiza atitudinii nu poate fi exclusă. Arătăm că felul în care atitudinile sunt formate și psihologia sunt conectate printr-o relație de dependență, idee sprijinită de abordările funcționaliste asupra atitudinii, care sugerează că atitudinile pot declanșa diferite roluri psihologice, precum apărarea imaginii de sine, exprimarea propriilor creduri și valori ș.a.m.d. O distincție făcută de abordările funcționaliste asupra atitudinii este cea dintre atitudini simbolice și atitudini instrumentale sau utilitariene, sau dintre idealști și realiști într-o oarecare măsură. Nu este mai puțin adevărat că multe trăsături de personalitate pot fie să sporească, fie să inhibe persuasiunea, pe de o parte, iar pe de altă parte receptorii pot fi făcuți imuni la stimuli externi, sceptici în fața argumentelor și rezistenți persuasiunii sau tentați să cedeze.

Pornind de la o distincție făcută de E.H. Sauer și C.W.Sach, Wallace Stegner enumeră¹³ patru mecanisme, patru apeluri principale folosite în persuasiunea din domeniul campaniilor publicitare, apeluri care pot fi asociate de asemenea altor tipuri de persuasiune. Arătăm că apelul la frică este în continuare folosit în mare măsură în politica din zilele noastre. Studii de psihologie socială și specialiștii în comunicare au alocat de la Al Doilea Război mondial încoace mai multe resurse de atenție către această componentă a retoricii, apelul la frică, și, oricât de controversată ar fi maniera de conceptualizare sau metodele experimentale utilizate, concluziile

¹³ Stegner, Wallace E., E. H. Sauer and C.W. Sach (1965), *op.cit.*

generale meritp a fi luate în considerare. O astfel de concluzie stipulează că, cu cât publicul resimte mai puternic iminența unor consecințe negative, cu atât este mai dispus să acționeze fără obiecție în direcția indicată, având încredere că aceasta vine ca o măsură pozitivă de prevenție.¹⁴ Prin constantul interes de promovare a Coreei de Nord ca o putere nucleară de necontestat, liderii de la Phenian doresc să inducă senzația de frică publicului căruia i se adresează și să determine comunitatea internațională să se așeze la masa tratativelor în condițiile impuse de Coreea de Nord.

În acest context, am apelat la conceptul introdus de Wayne Booth de retorică a ascultării care, care în condiții de maximă eficiență poate crea oportunitatea pentru oponentii oricăror controverse de a își asculta unul altuia doleanțele și a veni în întâmpinarea acestora într-un mod cât mai constructiv, căutând acel punct de pornire comun.¹⁵ Cum vom arăta în Capitolul III, situația nu a arătat întotdeauna astfel în cazul pe care îl investigăm, Statele Unite luând în repetate rânduri decizia de a nu face nici o referire la doleanțele exprimate de Coreea de Nord de a rediscuta armistițiul semnat la finele Războiului din Coreea din anii '50 și de a-și consolida statutul de putere nucleară de temut și poziția într-un astfel de clasament. După cum afirmă în continuare autorul, Statele Unite sunt mai degrabă înclinate să vorbească decât să asculte, să își împingă dorințele în față mai degrabă decât să facă un pas înapoi și să asculte pe alții.

Întrucât teza noastră se concentrează pe filtrarea informațiilor disponibile în mediul online și pe modul în care presa a relatat evenimentul propus spre investigare, analizăm în continuare ceea ce același autor numește „retorica negativă mediatică” (Engl: media rhetrickery) și „retorica negativă politică” (Engl: political rhetrickery), întărind din nou ideea existenței unei relații între cele două și pledând pentru necesitatea abordării cu precauție a informațiilor prezentate prin aceste mijloace, cu atât mai mult cu cât avem de a face cu regimuri politice diametral opuse și o situație conflictuală perpetuată de-a lungul anilor. Spre ilustrarea acestor relații, este ales un caz recent din politica românească, cel al raportării în presă a protestelor împotriva exploatării gazelor de șist în Transilvania. Arătăm de asemenea că străinii întâmpină cu atât mai mult dificultăți în a cerne informațiile adevărate de cele neadevărate din presă, un efort mai mare fiind necesar pentru înțelegerea atât a ceea ce este spus, cât și a ceea ce este în

¹⁴ Pratkanis, Anthony R. and Elliot Aronson (2001), *Age of Propaganda: The Everyday Use and Abuse of Persuasion*. New York: Henry Holt &Co. in Herjeu, Radu, *Tehnici de propagandă, manipulare și persuasiune în televiziune*. 146.

¹⁵ Booth, Wayne (2004), *The Rhetoric of Rhetorics. The Quest for Effective Communication*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd. 10.

mod deliberat omis din raportările publice, astfel încât demersul nostru de cercetare necesită cunoștințe temeinice a contextului, motiv pentru care Capitolul III va începe cu o prezentare asupra Războiului din Coreea și a implicațiilor pentru relațiile dintre Nord și Sud, dintre Vest și East, dintre SUA și RPK în ultimă instanță.

După prezentarea acestor aspecte teoretice despre retorică, subcapitolul următor se axează pe relația dintre concepte, cuvinte și acțiuni, oferind un cadru teoretic privitor la elemente de structuralism, diacronism și sincronism, influența sociologului francez Emile Durkheim în înțelegerea limbajului sub aspectul său colectiv, distincția *langue*/parole, semnificat/semnificant. Aducem în discuție abordarea funcționalistă asupra limbii propusă de Roman Jakobson ca mijloc de comunicare, dezvoltată pe baza presupuziției psihologului german Karl Bühler a existenței a trei funcții fundamentale a limbajului în comunicare: funcția reprezentatională, funcția expresivă și funcția directivă, cărora le alătură altele trei. Laolaltă, acestea influențează fiecare mesaj: expresia emoțiilor vorbitorului/ascultătorului (funcția emotivă), declanșarea reacțiilor ascultătorului/cititorului (funcția conativă), referința la obiecte și stări de lucruri (funcția referențială), menținerea contactului prin canale vizuale sau acustice utilizate pentru transmiterea mesajului (funcția fatică), atenția specială pentru formularea mesajului în sine (funcția poetică) și utilizarea referențială-proprie a sistemului semnelor (funcția metalinguală). Toate acestea pot fi observate în schimburile verbale dintre Washington și Phenian în cazul testului nuclear din 2013 asupra căruia încercăm să facem puțină lumină.

Teoria relativității lingvistice propusă de Sapir și Whorf este de asemenea discutată în acest subcapitol, legându-l de termenul avansat de Michael Agar de „limbicultură” (Engl: *linguaculture*) menționat anterior, subliniind încă o dată inseparabilitatea limbii de contextul cultural, atât de relevante pentru teza noastră în înțelegerea identității unice. Conectând sistemul lingvistice împărtășit la nivel colectiv și individualitatea și sinele, considerăm contribuția edificatoare a lingvistului român Eugenio Coșeriu de a restabili importanța sinelui în creativitatea lingvistică, o perspectivă care contrazice opinia lui Ferdinand de Saussure potrivit căreia discursul utilizatorilor individuali ai limbii (parole) e situată la periferia limbajului-propriu (*langue*).

Limbile naturale versus elemente de logică este următorul punct analizat, arătând că în ciuda legăturii dintre cele două potrivit căreia nu există nici o divergență între acestea, formarea negării funcționează diferit în logică față de negarea din limbile naturale. În vreme ce în logică

dacă $\neg p$ este adevărată, atunci p este falsă și reciproc, însă în limbile naturale există situații când același lucru nu este adevărat, iar această distincție, precum și altele pe care le prezentăm pe scurt, este important de observat în analiza sistematică a limbajului diplomatic. Mergem apoi mai departe spre analiza teoriei conversaționale propusă de Grice, pornind de la distincția făcută între ceea ce este *spus* și ceea ce este *în mod convențional implicat*, filosoful britanic al limbii introducând noțiunea de *implicatură ne-convențională* pentru a ilustra ceea ce se dorește a fi înțeles prin implicatură și pentru a arăta că este diferit de ceea ce este spus. Luăm în discuție cele patru maxime sau principii necesare pentru a respecta *principiul cooperării* care garantează conexiunea dintre afirmații care alcătuiesc schimburi verbale raționale și investigăm teoria relevanței propusă de Sperber și Wilson, precum și *principiul politeții* negative sau pozitive propus de Geffrez Leech atât de util în schimburile diplomatice, minciunile albe, principiul interesului, eufemismul, principiul expresivității, principiul clarității ș.a.m.d. Teoria actelor de vorbire și lucrarea „How To Do Things With Words” a lui Austin, principala activitate din descrierea la nivel informal a fișei postului unui diplomat, încheie acest subcapitol despre mutarea dinspre gând spre cuvinte și acțiuni, pe măsură ce studiem afirmațiile declarative, constatative și performative, atribuind *condițiile de fericire*, de îndeplinire (Engl: felicity conditions) pentru ca acestea din urmă să fie 'îndeplinite' (Engl: happy). Analizăm discursul distingând între clasele majore ale actelor lui Austin care sunt în mod simultan utilizate, anume cel locuționar, ilocuționar și perlocuționar împreună cu, în ordine, actul fonic, fatic și cel retic, promisiunile, avertismentele, afirmațiile și efectele convingerii, surprinderii sau inducerii audienței în eroare. De asemenea analizăm și ceea ce spune John Searle despre afirmații, considerând utilă pentru cercetarea noastră distincția pe care acesta o face între înțelesul pe care vorbitorul dorește să-l transmită și înțelesul afirmațiilor sale, indicând spre *actele indirecte de vorbire* precum aluzia, insinuarea, utilizarea metaforelor și apelul la ironie în discurs.

Următorul subcapitol este dedicat relației complexe dintre limbaj, cultură și identitate, nu doar un mecanism abstract sau ascuns, ci o realitate cu implicații semnificative pentru chestiunea formării identității, în special a *identității prin limbaj*. Din moment ce urmărim să analizăm situația conflictuală care a izbucnit la începutul anului 2013 între Statele Unite ale Americii și Coreea de Nord odată cu lansarea unui al treilea test nuclear, înțelegerea dimensiunii culturale a limbii și a faptului că aceasta este de asemenea un fenomen social, așa cu reiese din

argumentarea oferită de Trudgill,¹⁶ ar trebui luată de asemenea în considerare în orice încercare de a analiza corpusul terminologic. Ducând mai departe noțiunea de acte indirecte de vorbire menționate în paginile anterioare, analizăm „eticheta de limbaj, tactul și alte forme de armonizare a limbajului în vederea respectării relațiilor ierarhice”¹⁷ și problema formalismului, luând în considerare două trenduri în ceea ce privește studiul limbii, anume subiectivitatea individualistă și obiectivitatea abstractă, mergem mai departe spre analiza ironiei ca „fenomen dublu-stratificat și dublu-etaajat [potrivit căruia] la nivelul inferior se află situația fie așa cum apare ea victimei ironiei (acolo unde există o victimă), fie așa cum este ea în mod înșelător prezentată de cel care ironizează (acolo unde există această persoană)... La nivelul superior se află situația așa cum apare ea observatorului sau persoanei care ironizează.”¹⁸ Cu distincția dintre ironia verbală și cea situațională, chestiunea *intenționalității* este adusă în discuție și, așa cum observă autorul, ironia verbală se distinge de observația ironică asupra realității și descrierea ironică a situației. Dualismul semantic al ironiei este clarificat de Kerbrat-Orrecchioni¹⁹ folosind un verb nefectiv și analizând minciuna de tip „P(x) spune A, crede non-A și vrea să se înțeleagă A” în contrast cu ironia de tip „P(x) spune A, crede non-A și vrea să se înțeleagă non-A.” Grade de ironie, de la ironia simplă la batjocură, parodie, vocabular emoțional, exclamații, cuvinte goale sau elemente cu funcție fatică, vocabular idiosincratic, discursul stereotipic atribuibil unui personaj contribuie la exprimarea ironiei și sunt prezentate în acest subcapitol, având în vedere aplicabilitatea acestor chestiuni în analiza sistematică a schimburilor verbale dintre Statele Unite și Republica Democrată Populară Coreea în conflictul din 2013.

„Paradoxul de substanță” așa cum este acesta văzut de Kenneth Burke,²⁰ schimbă modul în care este format înțelesul retoric, multitudinea de posibilități fiind atribuită *ambiguității*. Ca următor punct supus investigării noastre, ambiguitatea lexicală/structurală și caracterul vag al afirmațiilor este discutat, întrucât acestea fac loc medierilor, facilitând multiple, „divergente interpretări asupra unei întâmplări neprevăzute de exigență a retoricii”²¹ în studiul limbajului diplomatic. Lăsând receptorului mesajului un tip de informație mai puțin utilizabilă și

¹⁶ Trudgill, P. (1983), *Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society*. London: Penguin. 32.

¹⁷ Volosinov, V. N. (1973), *Marxism and the Philosophy of Language*, translated by Ladislav Matejka & I. R. Titunik. New York: Harvard University Press. 21.

¹⁸ Muecke, Douglas C. (1969), *The Compass of Irony*. London: Methuen. 2. Trad. noastră.

¹⁹ Kerbrat-Orecchioni, Catherine (1976), “Problemes de l’ironie” in *L’ironie: Travaux de centre de Recherches Linguistiques et Semiologiques de Lyon*. 10-46. Lyon: Presses Universitaires de Lyon.

²⁰ Burke, Kenneth (1946), *A Grammar of Motives*. Berkeley: University of California Press.

²¹ Blitzer, Lloyd F. (1968), “The Rhetorical Situation.” *Philosophy and Rhetoric*. I. 1-14.

transparentă, folosirea ambiguităților vine în contradicție utilizarea primară a limbajului, aceea de a transmite informații, dar, în același timp, deși nu oferă o descriere informativă, joacă un rol important în politețe. Un punct de vedere interesant este oferit de Drazen Pehar, care discută²² utilizarea ambiguităților în conceperea tratatelor de pace, arătând că în cazul în care două părți au interese contradictorii puternice, dacă nici una din cele două părți nu este dispusă să renunțe la o parte din cerința sa maximă și, mai mult timpul alocat negocierilor se scurge, mediatorii vor proceda în consecință la redactarea unui document deschis cel puțin spre o dublă interpretare, A și B, pentru a mulțumi interesele ambelor tabere. Un astfel de document trasează pași mărunți spre compromisul necesar, prin negocieri între părțile aflate în conflict.

După această strategie de a proteja relațiile diplomatice o altă întrebuintare creativă a limbajului este adusă în discuție: gluma. O componentă națională și, uneori, universală, crearea contextului pentru a glumi în context internațional, așa cum este foarte probabil ca diplomații să fie nevoiți să o facă, ține de cultură. Finețe și atenție la nuanțe sunt printre deprinderile (lingvistice) specifice care sunt necesare, arătând că o glumă poate juca rolul unui ingredient important în interacțiunile umane pentru a atrage atenția și a stârni interesul audienței și pentru a crea o atmosferă relaxată, de colaborare, premisele pentru o comunicare eficientă cu rezultate pozitive. Glumele fonetice, morfologice, lexico-semantice sunt aduse în discuție, precum și glumele de situație, glumele ceremoniale și cele care trebuie evitate de diplomații aflați în misiune. Atenția ne-a fost aproi atrasă de „gluma serioasă” pe care Peter Serracino-Inglott o consideră²³ a fi forma de glumă specifică diplomației secolului douăzeci și unu. Deoarece umorul este o componentă a limbajului plăcută publicului, a fost considerată de demult o importantă strategie comunicațională.

În următorul subcapitol investigăm analiza discursului, analiza critică a discursului sau lingvistica critică, strategia discursului, pledând pentru faptul că limbajul nu este doar un produs al crezurilor și valorilor pe care vorbitorii îl generează, ci este în același timp modalitatea de producere de gânduri și puncte de vedere prin mijloace propagandistice prin discurs, persuasiune, manipulare ș.a.m.d. Tacticile utilizate în planificarea unui discurs sunt atât lingvistice, cât și ne-lingvistice, combinarea sunetelor, pronunția, alegerea cuvintelor și a ordinii cuvintelor,

²² Pehar, Drazen (2001), “Use of Ambiguities in Peace Agreements.” In Kurbalija, Jovan and Hannah Slavik (Eds.) (2001), *Language and Diplomacy*. Malta: DiploProjects. 168.

²³ Serracino-Inglott, Peter (2001), *To Joke or Not To Joke: A Diplomatic Dilemma in the Age of Internet*. in Kurbalija, Jovan and Hannah Slavik (Eds.) (2001), *Language and Diplomacy*. Malta: DiploProjects. 27.

funcțiile gramaticale, organizarea textuală și așa mai departe, împreună cu gesturi, proximitate, postura corpului și până și felul de a fi îmbrăcat dau complexitatea comunicării percepută ca o activitate socială ce are un scop anume. Țintind spre un țel comunicațional în particular care aparține mai multor părți sunt mai multe șanse de reușită prin intermediul a cât mai multora dintre cele urmărite, cu condiția de a fi păstrată contribuția acestora între parametri corecți și încadrată bine în timp. Având în vedere că planificarea unei strategii discursive este similară soluționării unei probleme și, prin urmare, constituie un efort conștient și intenționat, este probabil ca puncte de vedere divergente să apară, subliniind astfel încă o dată rolul negocierilor diplomatice, cu atât mai mult în situații conflictuale cum este cea la care asistăm în Peninsula Coreeană de câteva luni în acest an. Abordări cognitive ale discursului, analiza conversațională, coerența și coeziunea, superficialitatea și profunzimea textului sunt analizate, discutând recurența, paralelismul, parafraza, proforme, elipsele, relațiile cauzale, relațiile secvențelor logice, precum și generalizarea. Cu ajutorul accentului, al aluziilor, anacolutului, hiperbolei, menonimiei, chiasmusului, comparației, sinectotei, zeugmei și a altor instrumente stilistice, sunt aduse la lumină înțelesurile ascunse ale discursurilor, urmărind modelul problemă-soluție.

Intonația și alte variabile precum tonalitatea și durata fluctuând simultan cu alte schimbări de parametri joacă un rol în percepția noastră asupra creării înțelesurilor și, coroborate cu elemente de gramatică și sintaxă duc spre o relație mai degrabă casuală decât causală, afirmă Dwight Bolinger.²⁴ Trăsături comunicaționale la fel de importante care sunt și ele purtătoare de înțeles suplimentar pe lângă cel(e) mai mult sau mai puțin exprimat(e) public sunt elementele paralinguale precum limbajul trupului și gesturile, pe care le analizăm împreună cu limbajul semnelor. Deși comunicarea non-verbală nu poate fi evitată, din rațiuni istorice discursurile orale și cele scrise au fost considerate mai importante decât gesturile până în urmă cu aproximativ treizeci de ani când s-a acordat atenție tuturor celor trei coduri de comunicare: scriere, vorbire, gesticulare. Un control echilibrat de producție și receptare a acestora trei ar trebui să fie țelul oricărei persoane care învață un nou limbaj/o nouă limbă.

Făcând legătura dintre teorie și practică pentru a ne apropia de scopul investigației noastre, în evoluția progresivă a relațiilor internaționale, în Capitolul II analizăm diplomația și utilizarea limbajului în diplomație, cu rolul acestora de a avansa principii internaționale și o creștere

²⁴ Bolinger, Dwight (1985), *Intonation and Its Parts: Melody in Spoken English*. London: Edward Arnold.

armonioasă în toate cele patru emisfere și cele patru puncte cardinale. Deși s-ar putea presupune că multiplele înțelesuri care sunt atribuite noțiunii de diplomație sunt fațete ale aceleiași entități, alte păreri ar putea fi în fațeta ideii că înțelesul său mai aprofundat nu poate fi deslușit nici măcar prin dezvăluirea mai multora dintre fațete; în mod similar, deși un cub Rubik are toate culorile expuse la vedere și utilizează un număr limitat de culori pe un număr limitat de doar șase fețe ale cubului, nu putem vedea toate culorile în același timp în forma lor completă a unui cub Rubik 'rezolvat,' ci mai degrabă elemente împrăștiate combinate pe cele șase fețe ale cubului. Însăși etimologia cuvântului „diplomație” nu este privită dintr-o singură perspectivă: fie latinescul „diploma” (purtarea documentelor de călătorie), fie grecescul „diplôô” (duplicare, dublu – duplicarea documentelor, împăturirea documentelor în două), ambele se referă la aceeași noțiune. Folosirea limbajului în contexte diplomatice este probabil cea mai importantă armă pe care partenerii la dialog o au la dispoziție și, în funcție de cât de bine este stăpânită, se poate dovedi un avantaj sau un mecanism de autodistrugere, căci, așa cum evidențiază Drazen Peħar, „diplomația se referă în principal la cuvinte care ne împiedică să punem mâna pe spadă.”²⁵ În trecut, au fost vremuri când o limbă avea întâietate în fața alteia, fiind utilizată la scară largă în comunicarea inter-statală. Motive culturale, economice, politice, strategice au plasat aceste limbi în poziție dominantă și vor continua să o facă odată cu trecerea timpului. În același timp, Kamel S. Abu Jaber consideră că „un limbaj al diplomației nu ar trebui să fie legat de o cultură anume, ci o încercare de a depăși astfel de bariere de a crea un mijloc cvasi-neutru de schimburi care să transmită mesajul rămânând totodată cât mai puțin dăunător pentru ego.”²⁶

Data fiind cerința de a stăpâni cel puțin două limbi de circulație internațională, o întrebare care apare este următoarea: ce limbă ar trebui să aleagă să folosească un diplomat pentru o anumită întâlnire din timpul misiunii sale? Impulsul ar fi să se utilizeze limba pe care acesta o stăpânește cel mai bine. Sună destul de logic. Însă din punct de vedere profesional s-ar putea ca asta să nu fie cea mai adecvată soluție. Sunt strategii care trebuie avute în vedere atât pentru comunicarea scrisă, cât și pentru cea orală în diplomatie, pe care le analizăm în această secțiune. Limba poate fi intenționat aleasă cu scopul de a-l face pe interlocutor să se simtă nelalocul lui, pentru a evita conotații politice indezirabile și așa mai departe – pe scurt, pentru a reda tonul

²⁵ Peħar, Drazen (2001), *op.cit.*

²⁶ Abu Jaber, Kamel S., (2001) “Language and Diplomacy” in Kurbalija, Jovan and Hannah Slavik (eds.) (2001), *Language and Diplomacy*. Malta: DiploProjects. Mediteranean Academy for Diplomatic Studies. 51.

interacțiunii și a sporii rata de succes a acesteia. Canalele de comunicare, diplomația multilaterală, alegerea cuvintelor, negocierea ca un diplomat sunt supuse în continuare analizei, menționând o concluzie la care ajunge Paul Sharp,²⁷ sentimentul că Statele Unite au un stil aparte de a comunica (pentru care el redă o parte din posibilele motive), acționând uneori în mod dictatorial, negociind pe principiul „ce-i al meu, e al meu, ce-i al tău e negociabil.” Corroborând concluzia aceasta cu ceea ce Wayne Booth afirmă despre Statele Unite privitor la nepracticarea retoricii ascultării, răcorirea retoricii inflamante a tânărului lider nord-corean Kim Jong-un necesită o abordare diferită, greutatea unui sfârșit pașnic al conflictului căzând și mai mult astfel pe umerii comunității internaționale. Lipsa menținerii unui sistem adecvat de comunicare dă posibilitatea apariției „virusilor” – în acest caz, apariția conflictelor internaționale, conducând chiar către prăbușirea în întregime a sistemului. Rolurile comunicative și reprezentative ale diplomației sunt subliniate de asemenea, reiterând prin relația indisolubilă dintre diplomație și comunicare prin „contact interguvernamental direct, unde oficialii interacționează pentru a comunica doleanțe și pentru a îndeplini țelurile proprii statelor pe care le reprezintă.”²⁸

Următorul subcapitol este dedicat jocului puterii la care statele au tot luat parte, un joc al cărui principiu fundamental a suferit o schimbare de concept. Pe scurt, potrivit definiției dată de dicționare, arată Joseph Nye,²⁹ puterea semnifică abilitatea de a face lucruri în așa fel încât a-i putea controla pe ceilalți, a-i determina să facă ceea ce n-ar fi făcut în alte condiții. Nu mai pune accentul pe puterea militară și cuceriri teritoriale cum o făcea în trecut. Ci, mai degrabă, „ia în calcul tehnologia, educația și creșterea economică,” arată acesta, factori care devin tot mai importanți în puterea internațională, în vreme ce elementele geografice, populația și materialele de bază devin tot mai puțin căutate. Puterea militară este mai dificil de pus în aplicare în zilele noastre decât în trecut, căci practicile sociale și politice s-au schimbat în timp. Natura schimbătoare a chestiunilor abordate în politica mondială înseamnă că problemele trebuie abordate dintr-un alt unghi. Soluția pentru multe din chestiunile stringente în prezent care țin de interdependența transnațională vor necesita acțiuni colective și cooperare internațională mai mult decât în trecut. Acestea includ terorismul, amenințarea curentă din întreaga lume, care face și mai evident faptul că în înfruntarea ‘inamicului’ comun cooperarea este de bază.

²⁷ Sharp, Paul (2001), “Talking to Americans: Problems of Language and Diplomacy.” In Kurbalija, Jovan and Hannah Slavik (eds.) (2001), *Language and Diplomacy*. Malta: DiploProjects. 97.

²⁸ Russett Bruce, Harvey Starr and David Kinsella (2009), “Relations Between States: Power and Influence” in *World Politics: The Menu for Choice*. Cengage Learning. 123

²⁹ Nye, Joseph S. Jr. (1990), “Soft Power” in *Foreign Policy*. No. 80. Washington Post. Newsweek Interactive, LLC.

Mai este un aspect secundar legat de putere, anume acela de a face alte state să-și *dorească* să facă ceea ce intenționează să facă. Această abilitate tinde să fie asociată cu resurse intangibile de putere precum cultura, ideologia și instituțiile și ar putea fi numită putere „cooptivă” sau necoercitivă, în contrast cu puterea dură, coercitivă bazată pe comenzi și *ordine* date altora cu privire la a face ceea ce ‘doresc’, autorul continuă. Acest nou trend de putere necoercitivă este la fel de important, complex și provocator. Un stat trebuie să fie capabil să facă în așa fel încât puterea sa să pară legitimă în ochii altor state pentru a nu întâmpina rezistență pe drumul spre îndeplinirea țelurilor naționale. Cu condiția ca ideologia și cultura sa să fie atractive și deschise spre noi partizani, tot mai mulți vor adera la acestea de bună voie, reînnoind și întărind prin urmare puterea acesteia. Toate acestea însă, așa cum remarcă Joseph Nye, nu sunt cu totul noi: nici puterea cooptivă de a-i face pe alții să-și dorească ceea ce-ți dorești tu, nici resursele de putere necoercitivă care vin sub forma atracțiilor de natură culturală, ideologică, instituțională ș.a.m.d., de care Statele Unite are în abundență.

O perspectivă multidimensională asupra puterii este investigată, diferențiată în baza standardului referențial, admitând posibilitatea ca puterea să sporească într-una din dimensiuni și în același timp să scadă într-alta. Dezbateră celebră asupra fețelor ascunse ale puterii³⁰ adaugă la această perspectivă multidimensională, procesului de luare a deciziilor în relații internaționale, restrângerea anumitor chestiuni de la a fi considerate pe agenda publică a decidenților, abilitatea unei țări de a face alte țări să-și *dorească* ceea ce *ele*, primele, încearcă să-i convingă pe alții să facă fiind în mare ceea ce Nye înțelege prin putere necoercitivă pe care o alătură ideii de intenționalitate.

Măsurarea puterii și oferirea de clasamente necesită o modalitate de măsurare asupra căreia să existe un consens: „putere asupra cui? Ce fel de putere?” – sunt întrebări care ne conduc către următorul nostru subcapitol, în care analizăm puterea necoercitivă așa cum a fost introdusă de Joseph Nye în terminologia relațiilor internaționale, puterea militară, sancțiunile pozitive și tehnicile de influențare comparative. O trăsătură cec se evidențiază a puterii necoercitive este aceea că, spre deosebire de puterea coercitivă, care își are originile în violență, puterea necoercitivă, așa cum indică și numele, se referă la orice altceva. Așa cum explică

³⁰ Baldwin, David (2013), “Power and International Relations” in Carlsnaes, Walter (2013), *Handbook of International Relations*. Second edition. Los Angeles: SAGE. 276.

Ferguson, „puterea necoercitivă este ca o mânășă de catifea în care se află un pumn de fier.”³¹ Accentul pe forță și influență coercitivă a îndepărtat cercetătorii de la abordarea similară și în același timp opus a sancțiunilor pozitive. Juxtapunerea acestor termeni pare oximoronică în primă fază; sancțiunile sunt percepute a fi negative, cu toate acestea recompense din prezent sau promise în viitor sunt sancțiuni pozitive. Încurajarea comportamentului pozitiv și abandonarea celui de neacceptat poate avea drept consecințe stabilirea mai multor relații pozitive între state, prin intermediul valorilor pacifiste promovate în lume. În cazul puterii militare, ideea că fiecare război se soldează cu un învingător este adânc înrădăcinată în literatura despre forța militară, afirma Baldwin,³² când, în realitate, câștigul vine deodată cu pierderi teribile. Chiar și în societățile actuale, preocupate de promovarea drepturilor omului și care pledează pentru soluționarea pașnică a conflictelor prin aducerea la masa tratativilor pe decidenți, ideea că forța militară este barometrul suprem pentru putere încă se resimte și este întrucâtva încurajată. Zilele naționale de stat sunt, așa cum observăm, sărbătorite și în prezent cu o paradă militară pompoasă publică, la care mii de oameni sunt așteptați în fiecare an să asiste, să fie impresionate de impresionanta expoziție de resurse militare și să aplaude cu satisfacție. Deși nu ne dezicem în totalitate de aceste practici, considerăm că această chestiune ar trebui dezbatută la scară mai largă.

Abordarea uzuală în studierea instrumentelor puterii, același autor continuă,³³ este de a le trata individual. Sunt instrumente economice, diplomatice, militare, simbolice ș.a.m.d., iar ele sunt tratate individual. Întrebări care așteaptă un răspuns privesc rata de succes a unei politici date, în ce situații este indicat a fi întrebuințată, care sunt costurile pe care le implică respectiva politică și cum diferă de altfel de instrumente disponibile. Astfel de întrebări își pot găsi răspunsul doar după înțelegerea individuală și colectivă a instrumentelor puterii.

În subcapitolul intitulat „Controverse diplomatice ale anului 2013” o serie de trăsături mai degrabă ieșite din comun referitoare la relațiile internaționale și diplomație sunt investigate. Deși nu are ca scop epuizarea multitudinii de trăsături ale diplomației, această secțiune își propune să lărgescă orizontul studiilor ce vizează înțelegerea relațiilor internaționale, a diplomației și a limbajului. Cele mai multe contribuții asupra diplomației se axează pe forme mai tradiționale ale acesteia. Nu vom încerca să facem o descriere amănunțită a fiecăreia din aceste

³¹ Ferguson, Niall (2004), *Colossus: The Price of America's Empire*. New York: Penguin Press. 24.

³² Baldwin, David (2013), *op.cit*

³³ *Ibidem*. 289.

forme, ci vom menționa mai degrabă și prezenta principalele lor caracteristici, în vreme ce vom atrage atenția asupra existenței altor forme de diplomație folosite în zilele noastre, pentru a lărgi spectrul prin care privim relațiile internaționale de acum înainte.

Analizăm *diplomația culturală*, *diplomația economică*, *diplomația cetățeanului* și *diplomația regională*, atenția îndreptându-se apoi către *diplomația secretă* privită ca „o crimă în relațiile internaționale,”³⁴ *diplomația coercitivă* și *diplomația triumfalistă*. Diplomatul de carieră în Ministerul Român de Afaceri Externe, fost funcționar în aparatul Organizației Națiunilor Unite, Dr. Năstăsescu afirmă că România întrebuițează acest timp de diplomație triumfalistă, oferind descrieri exagerate ale acțiunilor și deciziilor luate la nivel internațional pentru a induce opiniei publice ideea de soluționare rapidă a problemelor în favoarea României, o reprezentare eronată a realităților de la nivel internațional.

Continuăm apoi cu prezentarea *diplomației poșetei* (Engl: handbag diplomacy) asociată cu imaginea lui Margaret Thatcher, care a propus o nouă abordare a diplomației în timpul mandatului său ca prim ministru al Marii Britanii. Imaginea iconică a lui Margaret Thatcher era atitudinea sa de neclintit care i-a adus apelativul „Doamna de Fier” (Engl: Iron Lady), precum și poșetele sale. Aparent un obiect nesemnificativ de modă, poșetele sale induceau frica în interlocutorii ei. Nu atât exteriorul era ceea ce conta mai mult, cât misterul privitor la ceea ce va scoate Thatcher din poșetă: documente incriminatoare, dovezi rușinoase ș.a. Poșeta ei s-a dovedit a fi un factor de stres pentru anumiți miniștri ceea ce, într-o mediu dominat de bărbați, nu putea decât să-i vină în ajutor.

Un alt tip neuzual de diplomație este *diplomația cutiei cu bijuterii* (Engl: Jewelry-Box diplomacy) asociat cu fostul Secretar de stat și ambasador al Națiunilor Unite, Madeleine Albright, întrucâtva similar cu diplomația poșetei menționată anterior. Într-o intensă lume a diplomației, în care a fi la înălțimea momentului și a sesiza seriozitatea acestuia este esențială, un diplomat cu simțul umorului este ca o gură de aer proaspăt. Ea a combinat aceste două caracteristici printr-o colecție eclectică de broșe, pe care le purta strategic pentru a transmite un mesaj și o stare de spirit aliaților, adversarilor și presei. În cartea sa intitulată „Citește-mi broșele. Povești din cutia cu bijuterii a unui diplomat”³⁵ (Engl: “Read My Pins. Stories From a Diplomat’s Jewel Box”), declara ea însăși: „demult și fără să fie intenția mea am descoperit că bijuteriile fac

³⁴ Năstăsescu, Ștefan (2012), *Politica externă românească. Însemnări*. București: Niculescu. 39.

³⁵ Albright, Madeleine (2009), *Read My Pins. Stories From a Diplomat’s Jewel Box*. New York: Melcher Media. Trad. noastră.

parte din arsenalul meu diplomatic. Fostul Președinte George W. Bush fusese cunoscut pentru vorbele 'citește-mi pe buze.' (Engl: read my lips) „Am început să le cer colegilor și reporterilor să-mi 'citească broșele.' Nu s-ar fi întâmplat asta dacă n-ar fi fost Saddam Hussein.” Când îl critica pe dictator, agenția de presă de stat Irakiană a publicat un poem în care ambasadorul Statelor Unite la Națiunile Unite era numită „un șarpe de neegalat” (Engl: unparalleled serpent), astfel că la următoarea întâlnire cu oficialii din Irak după acest incident Madeleine Albright a purtat o broșă în formă de șarpe cu un mic diamant atârând din gură.³⁶ Întrebată de ce l-a purtat, ea a explicat că a fost „felul ei de a transmite mesajul,” același jurnalist remarcă. Când s-a întâlnit cu fostul Președinte al Africii de Sud, Nelson Mandela, în 1997, Albright a adunat pe umărul său stâng o întregă herghelie de zebre, intenționând astfel să evoce speranța sa pentru viitorul Africii pe care Mandela îl simboliza – iar exemplele de acest gen continuă.

Diplomația panda, pe cât de neobișnuit ar putea suna, a fost o practică folosită în secolul al șaptelea, când împărăteasa Wu Zetian a trimis un urs panda uriaș împăratului japonez, o practică reluată de China între 1950-1984, care îi folosea pe urșii panda drept cadouri diplomatice pentru alte state. Potrivit articolului lui Mark Magnier în articolul său „Atacul panda”³⁷ referitor la răspunsul Partidului Solidarității din Taiwan la cadoul Chinei constând într-un uriaș urs panda oferit Taiwanului, aceștia erau „un vicleșug, precum Calul Troian. [...] Urșii panda sunt drăguți, dar sunt oferiți cu scopul de a distruge apărarea psihologică a Taiwanului.” Preocuparea crescândă pentru protejarea speciilor pe cale de dispariție a dus la renunțarea din partea Chinei la a utiliza astfel de practici drept declarații politice, organizația internațională World Wide Fund for nature adoptând ursul panda drept simbol și logo pentru mișcarea de conservare în întregime. În prezent panda pot fi doar invitați cu scop științific pe o perioadă de zece ani și, în ciuda protecției internaționale de care se bucură, orice transfer de urși panda de la o grădină zoologică la alta alertează autoritățile.

Diplomația Facebook este o nouă formă de diplomație ce are loc în mediul online prin diferite rețele sociale, nu doar Facebook. Termenul a fost introdus pe vremea campaniei prezidențiale a lui Barack Obama în Statele Unite în 2008, când personalul său a acordat o atenție deosebită comunicării online cu votanții. Are potențialul de a fi înțeleasă ca o resursă de

³⁶ Cassey, Selix (2010), “Madeleine Albright’s Pendant for Pins Leads to an Intriguing NYC Art Show.” MinnPost. June 1, 2010. Accessed on July 1, 2013. <<http://www.minnpost.com/arts-arena/2010/01/madeleine-albrights-pendant-pins-leads-intriguing-nyc-art-show>>

³⁷ Magnier, Mark (2006), “Attack of the Pandas.” LA Times. March 21, 2006. Accessed on July 21, 2013. <<http://articles.latimes.com/2006/mar/21/world/fg-pandas21>>

putere necoercitivă care poate fi creată cu ajutorul platformelor sociale de pe Internet pentru a promova și crește dialogul, a pleda pentru solidaritatea cetățenilor și implicarea împotriva grupurilor guvernamentale represive și chiar pentru a înfrunța terorismul. Termenul este folosit împreună cu altele precum *digital diplomacy*, *Twitter diplomacy*, *Google diplomacy* pe măsură ce facilitatorii comunicării antrenează cât mai mulți respondenți.

Sub pseudonimul Daniel Schmitt, Domscheit-Berg împărtășește cu tititorii spi încă de la prima pagină a cărții sale o lecție pe care a învățat-o în timpul petrecut la Wikileaks: „puterea și confidențialitatea corup într-o manieră imperceptibilă,”³⁸ iar pentru acest motiv după ce a făcut parte din proiectul Wikileaks alături de Julian Assange și-a dedicat timpul proiectului OpenLeaks, un website specializat pe publicarea de documente secrete, urmărind să devină chiar mai transparent decât Wikileaks. O scurtă incursiune în activitățile WL este prezentată, menționând totodată personalitatea controversată a lui Edward Joseph Snowden, fost angajat CIA și NSA care a dezvăluit presei până la 200 000 de documente secrete în 2013, ceea ce a făcut să fie considerat fie erou și patriot, fie informator și trădător – în căutare de azil politic.

Aceste etichete ne conduc spre următorul nostru subcapitol, care pune în lumină importanța etichetelor negative și a evitării stereotipurilor. Începem prin citarea cuvintelor profesorului Harry G. Frankfurt, „Despre prostii” (Engl: On Bullshit). Profesor de filosofie emerit la Universitatea de renume Princeton, consideră că „prostiile reprezintă un și mai mare dușman al adevărului decât minciunile. [...] [pentru că] singura preocupare a celui care debitează prostii este avansarea și câștigarea de teren în conformitate cu propriile planuri.”³⁹ Analizăm *teoria etichetării* propusă de Edwin Lemert, discutăm implicațiile sociologice ale rolurilor deviante ca sursă de stereotipuri negative pe care le abordează Emile Durkheim, analizăm *stigmatizarea* ca forță călăuzitoare către chiar a *deveni* nu doar a fi perceput ca fiind membru al unui grup deviant. Ideea centrală pentru etichetarea stigmatizantă este atribuirea unei vine inerente, care poate să fie sau să nu fie adevărată, dar care este percepută de unii ca fiind ceva ieșit din comun, ceea ce duce la discuții despre *discriminare*. În ilustrarea acestor idei, cazul calității reacției diplomației românești în scandalul cârnii de cal din 2013 din Marea Britanie este analizat.

³⁸ Domscheit Berg, Daniel (2011), “Wikileaks: mărturisirile purtătorului de cuvânt al celui mai periculos website din lume.” București: Pandora Publishing. 7.

³⁹ Frankfurt, Harry G. (2005), *On Bullshit*. Princeton: Princeton University Press. 61. Frankfurt, Harry G. (2005), *On Bullshit*. Princeton: Princeton University Press. 61. Trad. noastră.

După ce am stabilit cadrul teoretic și am analizat diplomația din diferite perspective, Capitolul III aplică aceste cunoștințe pe analiza testului nuclear din 2013 din Coreea de Nord și impactul internațional asupra relațiilor diplomatice. Pentru a înțelege poziția Phenianului, o scurtă incursiune înspre cele mai importante momente din istoria recentă a Coreei de Nord a fost făcută, cu accent pe evenimentele care au dus la separarea dintre Coreea de Nord și de Sud, precum și pe terminologia folosită în presă pe durata intervențiilor și pozițiilor oficiale pentru a descrie acțiunile și reacțiile celor două tabere. Punem în discuție perioada dură de dominație japoneză și pașii făcuți în direcția abolirii culturii și limbii coreene, deportările în masă ale populației coreene în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, o slăbire a statului care, după atacul asupra Japoniei din 8 august 1945, s-a soldat cu ocuparea nordului Coreei de către URSS-ul acelei vremi, determinând astfel trupele americane să ocupe sudul Coreei, linia de demarcație fiind stabilită la paralela de 38 de grade. Războiul Rece a pus capăt planurilor pentru o administrație comună și, în acest context, trupele sovietice și cele americane devenind ostile, acestea au impus sistemele lor de guvernare în teritoriile pe care le controlau. Deteriorarea relațiilor dintre Nord și Sud, intervenția „imprevizibilă” a americanilor, intervenția „voluntarilor” chinezi ca test al loialității lor față de URSS sunt discutate.

O atenție specială este acordată Războiului din Coreea dintre 1950-1953, doctrina „roll-back” față de blocul comunist și politica de indiguire („containment”) a influenței comuniste în lume, cunoscută și sub numele de „Doctrina Truman,” formulată pe următoarele argumente: „calea de urmat pentru a înfrânge strategia sovietică este ’o fermă politică de indiguire, menită să îi confrunte pe ruși cu o contraforță de nedistrus în fiecare loc în care se manifestă semne de pregătiri împotriva interesului unei lumi în stare de pace, stabile.”⁴⁰ Potrivit lui Harry S. Truman, „comunismul a sfidat ordinele date de Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite pentru protejarea păcii și securității internaționale. [...] Mergând înapoi la supremația celui mai puternic în relații internaționale are avea consecințe cu bataie pe termen lung. Statele Unite ale Americii vor continua să sprijine statul de drept.”⁴¹ Așa cum arătăm mai departe, Republica Democrată Populară Coreeană sfidează în continuare rezoluțiile Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite, pe care le considere „ostile.” Mesajul principal, consideră Kissinger, este că America apără un principiu, nu interese, nu putere. Arătăm că scopul declarat public suferă transformări în

⁴⁰ Kissinger, Henry (2007), *Diplomația*. Ediția a doua. București: All. 394. My transl.

⁴¹ Truman, Harry S., *Years of Trial and Hope 1946-1952. Memoirs*. Second volume. 338-339. Qtd. in Kissinger, Henry (2003), *op. cit.* 418.

timp, terminologia folosită de americani mergând de la „a respinge agresiunea” la „a stabili pacea și independența” sub mandat ONU. După contraatacul Chinei, Truman emite o declarație prin care, remarcă Kissinger, abandona unificarea ca țel de război, „lăsând chestiunea pentru negocieri ulterioare.”⁴² Prevenția unui al treilea război mondial a fost scopul fundamental (declarat) al Statelor Unite în timpul Războiului din Coreea, așa cum arată memoriile lui Truman citate în continuare de Kissinger. Cu toate acestea, afirmă autorul, America nu a reușit să-și definească propriile concepte cu care opera: oprirea agresiunii, restabilirea păcii. Problema coreeană a rămas nesoluționată până în zilele noastre; un armistițiu este similar, dar nu același lucru cu o pace, iar din când în când se mai aprind scânteii între cele două tabere, așa cum am văzut și în februarie 2013.

Analizăm articole referitoare la această chestiune apărute în ziarul românesc comunist de propagandă „Scânteia” și arătăm că dintre cele trei (patru) state propuse spre analiză (SUA, Marea Britanie, România – și Coreea de Nord, implicit), România a suferit cele mai drastice schimbări de perspectivă. Terminologia din perioada comunistă și terminologia din 2013 sunt diametral opuse și se reflectă în aparițiile din presă prin distincții precum „rasiștii americani,” „șarpe care crește,” „război criminal,” „intervenționiști,” „imperialiști,” „pirai de război,” „invadatori,” „monopoliști” ș.a.m.d., față de „îngrijorarea profundă față de lipsa persistentă de cooperare,” „autoritățile românești solicită autorităților Republicii Democratice Populare Coreea să respecte rezoluțiile Consiliului de Securitate ONU,” „condamnă cu fermitate testul nuclear” și așa mai departe. Observăm diferențele dintre raportările făcute de presa londoneză și cea de la București datorată diferenței de regimuri, menționăm efectele posibilității înfrângerii Statelor Unite așa cum s-au resimțit ele în bursa de la New York și analizăm discursurile ținute de miniștrii afacerilor externe și Secretarul de stat privind problema coreeană, indicând din nou prin mijloace diplomatice lingvistice relațiile apropiate dintre Statele Unite și Coreea de Sud și opoziția manifestată de Nord, arătând totodată neîncrederea URSS în motivele adevărate din spatele Comisiei ONU pentru „reconstrucție și unificare” a Coreei ca organ auxiliar care camuflează intervenția americană în Coreea.

Pe măsură ce regimul din Coreea de Sud a devenit tot mai stabil, la finele anilor optzeci discuțiile despre unificarea celor două state au fost reîncepute. Arătăm însă că împlinirea acestui țel a fost imposibilă pe durata vieții lui Kim Il-sung. După moartea sa, în 1994 și după

⁴² Kissinger, Henry (2007), *op.cit.* 422.

dezagregarea URSS în 1991, controversate pe tema viabilității regimului din Coreea de Nord au luat naștere. În mod ciudat, începând din 1995, această problemă a hrănit în loc să reducă tensiunile, deoarece guvernul Coreei de Nord a devenit tot mai vehement în eforturile sale de a-și ascunde propriile slăbiciuni. Jan Palmowski continuă și afirmă că, în încercarea disperată de a depăși problemele economice cu care se confrunta țara sa, care a dat naștere la o severă criză de alimente și chiar foamete, Coreea de Nord a fost nevoită să renunțe la mândrie și să accepte faptul că avea nevoie să importe orez din Coreea de Sud. În ciuda acestui fapt, normalizarea relațiilor dintre Nord și Sud a fost departe de a fi obținută, la sfârșitul anilor '90 circa două milioane de oameni murind de foamete.⁴³ Jong-il a continuat să aloce resurse financiare semnificative pentru echipament militar, iar în 1999 Coreea de Nord a testat cu succes o rachetă cu rază scurtă de acțiune în Oceanul Pacific. Programul militar a fost de atunci folosit ca monedă de schimb în negocierile cu Coreea de Sud și Statele Unite ale Americii, dar după alegerea lui George W. Bush ca președinte, Coreea de Nord s-a confruntat cu o atitudine mai mult decât ostilă din partea americană. În cazul Războiului Mondial în plină desfășurare împotriva Terorismului,⁴⁴ Coreea de Nord a fost inclusă de președintele american pe „axa răului,” alături de Irak și Afganistan. Răspunsul Statelor Unite la testul nuclear din 2013 din Coreea de Nord este o reacție ce întrebunțează retorica folosită în timpul războiului curent împotriva terorismului. În discursul său privitor la Starea Națiunii din 29 ianuarie 2002 disponibil pe pagina de Internet a Oficiului de Secretarului responsabil de Presă al Casei Albe,⁴⁵ Președintele Bush și-a manifestat public hotărârea sa de a lupta acest război și a trasat planul pe care l-a pregătit, de la închiderea taberelor teroriste și întreruperea activităților acestora, la aducerea lor în fața justiției și prevenirea de atacuri teroriste ulterioare de la astfel de state care „se înarmează pentru a amenința pacea mondială,” state care „urmărind să dețină arme de distrugere în masă constituie regimuri care aduc o un grav și crescând pericol.” Continuăm cu analiza acestui document, iar apoi ne oprim cu analiza asupra căii desemnate către dezarmare și tratatele care standardizează

⁴³ Palmowski, Jean (2005), *Dicționar Oxford de Istorie universală contemporană. De la 1900 până azi*. Vol. I, A-J. București: All. 226-227. My transl.

⁴⁴ Termen folosit pentru campania militară internațională de eliminare a al-Qaeda și a altor organizații militare, o campanie ce a început ca o consecință a atacurilor teroriste asupra Statelor Unite ale Americii în 11 Septembrie 2001 (cunoscute de asemenea ca 9/11 sau Atacurile din 11 Septembrie), cu insurecții în plină desfășurare în Afganistan, Irak și nord-vestul Pakistanului.

⁴⁵ The White House Office of the Press Secretary, “President Delivers State of the Union Address.” (January 29th, 2002). September 10th, 2013. <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>>

acest efort. Aducem în discuție Tratatul de Neproliferare din 1968, Acordul privind limitarea armelor strategice (SALT I și II), Acordul privind reducerea armelor strategice (START I și II), Acordul privind Reducerea Reciprocă și Echilibrată a Forțelor Armate (MBFR) și Tratatul privind Forțele Nucleare cu Rază Intermediară (INF), ajungând la a dubla examinarea: testul nuclear și încercările la care este supusă diplomația.

În lumea de după Atacurile din 11 Septembrie, Washingtonul a arătat o retorică de neclintit, reafirmând constant hotărârea sa absolută de a lupta împotriva terorismului și de a aduce teroriștii în fața justiției. Problema Coreei de Nord este menționată în discursul privitor la Starea Națiunii din 2002, iar poziția Statelor Unite a rămas de atunci fermă în includerea Coreei de Nord pe „axa răului,” așa cum am arătat mai degrabă. Ambițiile nucleare ale Coreei de Nord sunt cunoscute de lung timp, testul nuclear din 2013 fiind al treilea pe care l-a lansat, alături de mai multe rachete lansate până în prezent: în mai 1993 un test cu o rachetă lansată în Marea Japoniei; în august 1998 altul; în iulie 2006 două rachete au fost lansate; o altă rundă a urmat în 2009 și apoi alta în 2013. După sancțiunile militare aprobate de Națiunile Unite împotriva Coreei de Nord, în 2007 Phenianul a fost de acord să își închidă principalul reactor militar în schimbul ajutorului și concesiilor diplomatice, dar negocierile au atins un punct mort când Coreea de Nord și-a acuzat partenerii de dialog (SUA, Coreea de Sud, Japonia, China și Rusia) de neîndeplinirea obligațiilor asumate. Ca urmare, renunțând la negocierile internaționale privitoare la programul său nuclear, Coreea de Nord a făcut un test nuclear și mai mare în 2009, iar tendința continuă până în prezent. Sancțiuni drastice au fost impuse, Coreea de Nord acceptând în schimb reîntoarcerea la masa tratatelor și reluarea discuțiilor pe tema programului nuclear.

Discutăm mai departe în teza noastră implicațiile morții lui Kim Jong-il pe 17 decembrie 2011 și ascensiunea la conducerea Coreei de Nord a fiului acestuia, tânărul de 27 de ani Kim Jong-un. Din cauza vârstei, poziția sa ca lider a fost privită cu scepticism, iar responsabilitățile pe care le avea de înfruntat erau văzute ca provocări de a demonstra abilitatea de a continua moștenirea lăsată de tatăl său și bunicul său. A fost chemat să continue Ideea Juche, o teză politică elaborată de bunicul său în spiritul „bazării pe forțele proprii,” „poziției independente” și a „plasării întotdeauna a intereselor Coreene pe primul loc.” Căutând afirmarea sa politică națională și internațională, a pregătit lansarea unei rachete în aprilie 2012. Așa cum am arătat anterior, prima încercare a fost un eșec public, nevoie de a-și lua revanșa fiind astfel și mai mare, ceea ce a dus la succesul lansării rachetei pe 12 decembrie 2012, soldată cu adoptarea unanimă a

rezoluției nr. 2087 a Consiliului de Securitate al ONU, care făcea apel la o serie de reglementări anterioare în vigoare, pe același subiect, lărgind seria sancțiunilor impuse Coreei de Nord. Consiliul de Securitate cere în această rezoluție „necontinuarea oricărei lansări ulterioare de rachete balistice”⁴⁶ și respectarea celorlalte rezoluții „prin suspendarea tuturor activităților conexe programului său de rachete balistice” și, în acest context, să „restabilească propriile angajamente anterioare printr-un moratoriu asupra lansărilor de rachete.” Însă această rezoluție nu a fost primită cu ochi buni, ci cu o reacție „nervoasă,”⁴⁷ un răspuns prompt și amar, la doar câteva ore de la votul unanim din Consiliul de Securitate, pledând pentru întărirea capacităților militare și nucleare, respingând ceea ce considera a fi o „politică ostilă.”

În lumina acestor evenimente am analizat pozițiile oficiale adoptate de Statele Unite, Marea Britanie și România, precum și răspunsurile Coreei de Nord (punând la dispoziție de asemenea o scurtă vedere de ansamblu în declarații) și am reiterat poziția sigură a României ca membru cheie al NATO în lupta contra acestor practici de efectuare de teste nucleare, prin permisiunea acordată NATO de a construi un scut militar antirachetă la baza militară de la Deveselu din România, notând de asemenea pe firul evenimentelor din 2013 din Peninsula Coreeană lupta diplomatică dusă în jurul Complexului Internațional Kaesong, ultimul simbol al relațiilor inter-coreene. Faptul că, așa cum am arătat, comunitatea internațională s-a exprimat majoritar în consens față de necesitatea de a respecta rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU privind dezarmarea este un indiciu că viitorul nu va fi de partea Coreei de Nord. În incheierea cercetării noastre alegem să oferim recunoașterea și, în același timp, speranța de îmbunătățire a situației prezentate, pe care semnificația acordării Premiului Nobel pentru Pace pentru 2013 o are, Organizația pentru Prohibiția Armelor Chimice primind acest prestigios premiu pentru „eforturile extinse de a elimina armele chimice.”⁴⁸

⁴⁶ United Nations Security Council (2013), “Resolution 2087. Non-Proliferation. DPRK.” January 12, 2013. Accessed June 13, 2013. <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2087\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2087(2013))>

⁴⁷ NK News (2013), “North Korea Threatens to Build Up ‘Nuclear Deterrence.’ North Korea Reacts Angrily to UN Resolution 2087.” January 23, 2013. Accessed June 15, 2013. <<http://www.nknews.org/2013/01/north-korea-threatens-to-build-up-nuclear-deterrence/>>

⁴⁸ Nobel Media AB (2013), “The Nobel Peace Prize 2013 – Press Release.” October 11, 2013. Accessed October 15, 2013. <http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2013/press.html>

Concluzii

Multiple concluzii au fost trase pe parcursul acestui demers de cercetare. Perspectivile multiple ale retoricii utilizate ades în cazul testului nuclear din 2013 din Coreea de Nord de ambele părți a oferit de asemenea atât răspunsuri, cât și noi întrebări noi piste ce pot fi investigate în continuare. Audiența este centrală retoricii și pentru Coreea de Nord în încercarea ei de a-și asigura o poziție sigură ca forță nucleară, așa cum a reieșit din acțiunile tânărului Kim Jong-un la puțin timp de la ascensiunea sa la poziția de lider suprem al RDPC. În urmărirea țelurilor Coreei de Nord, oficialii de la Phenian utilizează apelul la frică pentru a convinge și a inculca o formă de respect combinată cu frică în timp ce, în același timp, Statele Unite nu manifestă semne de a apela la retorica ascultării, ci mai degrabă de a vorbi „dictatorial,” așa cum am arătat. Am fost martori la încercările Coreei de Nord de a-și exprima doleanțele ca Războiul din Coreea să se încheie într-un final (armistițiul din 1953 plasând Coreea de Nord și Statele Unite, „din punct de vedere tehnic, în stare de război,” așa cum am văzut) și ca statutul său de stat cu o putere nucleară de temut să nu fie disputat de alte state sau redus de rezoluții internaționale. În același timp, am remarcat că Statele Unite nu au refuzat aceste doleanțe, ci mai mult, s-au prefăcut că nici nu le aud, ca și cum nu ar fi fost niciodată exprimate în mod explicit, în mod public. Deoarece chestiunea Coreei de Nord este încă în desfășurare, iar literatura de specialitate pe acest caz din 2013 este limitată, bazându-ne în cea mai mare parte pe sursele oficiale de informare pe cale electronică în mediul online și raportările din presă, reafirmăm importanța mass media. Observăm în continuare că nu s-a făcut uz de glume în schimburile verbale dintre liderii de la Phenian și cei de la Washington, Londra, București sau alte state membre ONU și că retorica rămâne războinică de partea Coreei de Nord, dar la fel de fermă de partea americană, aliații săi adoptând același limbaj, păstrând o poziție unificată de respectare a rezoluțiilor Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite în problema testelor nucleare. Aceste poziții au fost făcute clare atât din punct de vedere lingvistic, așa cum reiese de asemenea și din scurta vedere de ansamblu în declarații pe care o punem la dispoziție la finalul tezei, cât și din semnalele non-verbale precum intonația, expresia facială, limbajul corpului și gesturile observate în interviurile disponibile online. Observăm faptul că Phenianul caută asigurarea internațională a statutului său de putere nucleară care să nu fie întrecută și ne dăm seama că în urmărirea acestui țel puterea coercitivă și sancțiunile pozitive nu se regăsesc mai deloc în problema testului nuclear din 2013. Am reafirmat relevanța agențiilor de inteligență în aplanarea unui conflict rezultat din

cauza unei retorici inflamate și în dezvăluirea bluff-ului Coreei de Nord, însă am făcut referire și la direcția trasată de dezvăluirile de la începutul anului 2013 odată ce cazul lui Edward Snowden a devenit public, spre a arăta limitele pe care aceste agenții de inteligență le forțează, atentând la intimitatea informațiilor și comunicărilor personale. Indicând că puterea militară este mai dificil de aplicat în zilele noastre și că diplomația se bazează în mod fundamental pe conflicte de interes, am arătat totodată că încercarea Coreei de Nord de-și asigura un statut de necontestat ca putere nucleară vine în contradicție cu trendul internațional care favorizează puterea necoercitivă în defavoarea celei militare sau a altor forme de putere coercitivă, nerespectarea rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU privind neproliferarea armelor nucleare lansează o nouă provocare stradanilor pentru obținerea succesului diplomatic. Practicile comuniste de sfidare a rezoluțiilor Consiliului de Securitate de a proteja pacea și securitatea internațională, așa cum remarcă Truman, sunt acum continuate de RPDC sub dictatura lui Kim Jong-un. Cu toate acestea, având în vedere consensul asupra neproliferării armelor nucleare la care majoritatea statelor membre ale comunității internaționale a ajuns, considerăm că viitorul nu va fi de partea Coreei de Nord și a amenințărilor sale. Poziția reîntărită de a urma calea dezarmării și acordarea Premiului Nobel pentru Pace Organizației pentru Prohibiția Armelor Chimice sunt *memento*-uri față de angajamentul luat de a lupta contra regimurilor care atentează la pacea internațională. Cu toate că suntem conștienți de faptul că pacea mondială nu poate fi atinsă, este important să țintim către acest deziderat. În acest sens, observăm că din cele trei țări alese pentru a fi supuse analizei noastre, România a cunoscut cea mai mare schimbare de poziție, dintr-o fostă țară comunistă apelând la metode propagandistice și denunțând în mod dur intervenția americană din Peninsula Coreeană din anii cincizeci, într-o țară membră NATO cu un rol cheie în lupta împotriva terorismului și proliferarea armelor chimice, scutul antirachetă de la baza militară din Deveselu din România confirmând acest fapt.

Nu în ultimul rând, dat fiind faptul că situația din 2013 din Peninsula Coreeană nu este încheiată, această teză constituie o bază utilă pentru viitoare cercetări, întrucât este, după câte cunoaștem, prima abordare sistematică a chestiunii testului nuclear din 2013 din Coreea de Nord, a cauzelor și răspunsurilor de pe plan internațional, o investigație pe care o considerăm relevantă și necesară a fi făcută la cel mai devreme stadiu posibil.

Domenii

Domeniile de studiu care sunt intercalate sunt cel al lingvisticii, al filosofiei, al psihologiei, al comunicării, logicii, sociologiei și istoriei, relațiilor internaționale și diplomației, cercetarea noastră fiind o inter-, intra- și transdisciplinară.